

NORGES HØYESTERETT

Den 4. mai 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-846-A, (sak nr. 2018/21), straffesak, anke over dom,

A (advokat Arild Humlen)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Erik Førde)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Falch**: Saken gjelder spørsmål om en flyktning har "kommet direkte" fra et område hvor hans liv eller frihet er truet, jf. flyktningkonvensjonen fra 1951 artikkel 31 nr. 1, med den følge at han ikke kan straffes for brudd på innreiseforbud til Norge.
- (2) A søkte i 2004 og 2007 om oppholdstillatelse og i 2009 om asyl i Norge. Søknadene ble avslått. Han forlot ikke landet etter at han fikk endelig avslag 20. januar 2011. I vedtak 3. desember 2012 utviste Utlendingsdirektoratet ham derfor fra Norge, jf. utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a. Han fikk innreiseforbud i fem år, jf. utlendingsloven § 71 andre ledd og utlendingsforskriften § 14-2. Deretter ble han 17. desember 2012 uttransportert til Afghanistan.
- (3) A kom tilbake til Norge 18. november 2015, knapt tre år etter at han fikk innreiseforbudet, og søkte straks om asyl.
- (4) Han opplyste at han hadde arbeidet som tolk for amerikanske styrker etter at han kom tilbake til Afghanistan. Omtrent i desember 2013 reiste han til Iran hvor han bodde hos en søster. Der giftet han seg med en kvinne som har lovlig opphold i Norge. De fikk i 2014 en sønn som ble født i Norge. Fra Iran reiste han samme året til Tyrkia, og videre til Hellas og Østerrike, som han ankom i oktober 2015. Etter omtrent én måned i Østerrike reiste han til Norge via Tyskland og Sverige.

- (5) A ble pågrepet av politiet kort tid etter at han kom til Norge, og politimesteren i Østfold satte ham 15. desember 2015 under tiltale for brudd på utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav e, jf. § 71 andre ledd. Grunnlaget var bruddet på innreiseforbudet.
- (6) Halden tingrett avsa 16. mars 2016 dom med denne domsslutningen:
- "A, født 00.00.1988, dømmes for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav e) jf. § 71 annet ledd til fengsel i 11 – elleve – måneder. Til fradrag i straffen går 118 – etthundreogtjue – dagers utholdt varetekt pr. 15.03.2016."**
- (7) Tingretten fant det bevist at A forsettlig hadde brutt innreiseforbudet og la til grunn at han ikke var straffri etter flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1. Begrunnelsen for det siste var at han ikke hadde "kommet direkte" fra et område hvor hans liv eller frihet var truet, fordi han hadde oppholdt seg omtrent én måned i Østerrike. Oppholdene i Iran, Tyrkia og Hellas så tingretten bort fra, fordi de "må betraktes som mellomstasjoner på veien mot et trygt oppholdsland".
- (8) A anket til Borgarting lagmannsrett over lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Han gjorde gjeldende at tingretten hadde anvendt flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1 feil. Lagmannsretten avsa 12. juni 2017 dom med denne domsslutningen:
- "Anken forkastes."**
- (9) Lagmannsretten tok ikke stilling til As opphold i Iran, Tyrkia og Hellas, men var enig i tingrettens anvendelse av artikkel 31 nr. 1 på oppholdet i Østerrike. Dette oppholdet var til hinder for at han i konvensjonens forstand hadde kommet direkte fra et område hvor hans liv eller frihet var truet. Et mindretall kom til at tingrettens anvendelse av regelen var gal.
- (10) A har anket dommen til Høyesterett og gjør gjeldende at lagmannsrettens rettsanvendelse er uriktig. Han anfører at artikkel 31 nr. 1 skal forstås slik at oppholdet i Østerrike ikke er til hinder for at regelen kommer til anvendelse. Han påstår seg frifunnet, subsidiært at lagmannsrettens dom oppheves.
- (11) *Påtalemyndigheten* har påstått anken forkastet.
- (12) Høyesteretts ankeutvalg traff 8. februar 2018 beslutning om å tillate anken fremmet til prøving av lagmannsrettens lovanvendelse "hva gjelder vilkåret i Flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1 om å komme 'direkte'".
- (13) Norsk organisasjon for asylsøkere ga 10. april 2018 skriftlig innlegg til Høyesterett til belysning av allmenne interesser.
- (14) *Jeg er kommet til* at anken må forkastes.
- (15) Det følger av utlendingsloven § 3 at loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av, når de har til formål å styrke individets stilling. Tilsvarende følger det av straffeloven § 2 at straffelovgivningen gjelder med de begrensninger som følger av overenskomst med fremmed stat eller folkeretten for øvrig.

- (16) Norge har ratifisert flyktningkonvensjonen. A kan da ikke straffes for brudd på innreiseforbudet dersom flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1 pålegger Norge å la være. Regelen har i norsk oversettelse denne ordlyden:

"De kontraherende stater skal ikke straffe flyktninger, som er kommet direkte fra et område hvor deres liv eller frihet var truet i den i artikkel 1 omhandlede betydning, og som uten tillatelse kommer inn eller befinner seg på deres territorium, på grunn av deres ulovlige innreise eller opphold, forutsatt at flyktningene straks fremstiller seg for myndighetene og godtgjør at de har gyldig grunn for deres ulovlige innreise eller opphold."

- (17) Det er flere vilkår som må være oppfylt for at en flyktning skal oppnå straffefrihet. Tingretten og lagmannsretten har bygget sine dommer på at vilkåret om at A må ha "kommet direkte" fra et område hvor hans liv eller frihet er truet slik konvensjonen artikkel 1 beskriver, ikke er oppfylt, fordi han oppholdt seg omkring én måned i Østerrike. Anken til Høyesterett gjelder utelukkende dette rettsanvendelsesspørsmålet.
- (18) Fra ordlyden i artikkel 31 nr. 1 mener jeg det følger noen utgangspunkter for de tilfellene hvor en flyktning, på sin vei fra et opprinnelsesland hvor hans liv eller frihet er truet, reiser via et tredjeland hvor han ikke er truet, før han kommer til Norge: Dersom flyktningen bare har *reist gjennom* tredjelandet, i transitt uten å stanse, må han anses for å ha kommet direkte fra opprinnelseslandet. Da kan han påberope seg straffefriheten om også de øvrige vilkårene i regelen er oppfylt. På den andre siden, dersom han har stanset og *etablert seg* i tredjelandet, kan han ikke anses å ha kommet direkte fra opprinnelseslandet.
- (19) For de mange tilfellene som ligger imellom – slik også vår sak gjør – kan jeg ikke se at ordlyden gir et entydig svar på hvor grensen går. Men det må uten videre være klart at *lengden* på oppholdet i tredjelandet vil ha betydning. Uttrykket "direkte" peker mot at bare relativt kortvarige opphold der kan aksepteres.
- (20) Formålet med artikkel 31 er, slik jeg ser det, å beskytte flyktninger mot å bli straffet for visse lovbrudd som de med rimelighet eller nødvendighet begår som ledd i flukten fra forfølgelse. I den forbindelse kan det også nevnes at konvensjonen bygger på at det er flykningen selv som i utgangspunktet bestemmer hvilket land han vil flykte til. Av formålet og konteksten kan det derfor utledes at også *årsaken* til at han midlertidig oppholdt seg i et tredjeland, vil ha betydning. Et opphold som skyldes vanskeligheter under selve flukten, kan det for eksempel være grunn til å se bort fra ved bedømmelsen av hvor flyktningen kommer direkte fra.
- (21) FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har, i sine reviderte "Guidelines Applicable Criteria and Standards relating to the Detention of Asylum Seekers" fra februar 1999, uttalt følgende om kriteriet "kommet direkte" i artikkel 31 nr. 1:

"It is understood that this term also covers a person who transits an intermediate country for a short period of time without having applied for, or received, asylum there. No strict time limit can be applied to the concept 'coming directly' and each case must be judged on its merits."

- (22) Jeg er enig i dette, som altså innebærer at det må foretas en konkret bedømmelse i det enkelte tilfellet av om vilkåret er oppfylt.

- (23) A har, med henvisninger til blant annet juridisk litteratur og forarbeidene til konvensjonen, gjort gjeldende at vilkåret må gis et vidt innhold, og da slik at det kreves at flyktningen må ha etablert seg – midlertidig eller varig – i tredjelandet for at straffriheten skal bortfalle. Han har i den forbindelse også vist til at det samme fremgår av en uttalelse som UNHCR ga 3. mars 2014 til Høyesterett, som ledd i behandlingen av saken i Rt 2014-645. Der gjentok UNHCR i avsnitt 12 at det ikke kan opereres med noen bestemt tidsfrist, og at hver sak "must be judged on its merits", men fortsatte:

"The drafters only intended that immunity from penalty should not apply to refugees who had settled, temporarily or permanently, in another country in which effective protection is available. In all other cases, the term 'directly' is interpreted widely."

- (24) Basert på det som er fremlagt for Høyesterett, kan jeg ikke finne holdepunkter for at meningen da konvensjonen ble forberedt, var å gjøre straffefriheten så vid. Det som fremgår av forarbeidene, er at vilkåret skulle utelukke situasjoner hvor flyktningen, før han reiser videre, har oppnådd asyl i tredjelandet. Men derav kan det etter min mening ikke sluttet at meningen var at vilkåret bare – eller først og fremst – skulle utelukke slike situasjoner.
- (25) Mitt syn er derfor at i de tilfellene hvor flyktningen, på vei til Norge, har gjort et opphold i et trygt tredjeland, må det foretas en samlet vurdering av de konkrete omstendighetene når det tas stilling til om han likevel har "kommet direkte" fra opprinnelseslandet. I denne vurderingen må lengden på oppholdet i tredjelandet og årsaken til dette stå sentralt.
- (26) Tingretten fant følgende bevist om As opphold i Østerrike:
- "Tiltalte dro så videre inn i Europa, og havnet i oktober 2015 i Østerrike. Her har tiltalte en bror, og tiltalte bodde hos sin bror i ca. 1 måned. Han har forklart at han vurderte å søke asyl i Østerrike, men at han slo fra seg tanken på dette da han så at det sto flere hundre mennesker i kø for å fremme slike søknader. Han dro derfor videre til Norge via Tyskland og Sverige."**
- (27) Det fremgår også at tingretten la til grunn at han "senest da han forlot Hellas må ha hatt en klar plan om å ende opp i Norge".
- (28) Det relativt lange oppholdet i Østerrike ble med andre ord benyttet til å besøke broren og til å vurdere om han skulle søke asyl der. Oppholdet skyldtes ikke at han støtte på særskilte vanskeligheter i Østerrike som hindret eller forsinket ham i den videre flukten til Norge.
- (29) Når dette var situasjonen, har det etter min mening ikke betydning at As opprinnelige plan var å reise til Norge for å bli gjenforent med ektefellen og sønnen. Flyktningkonvensjonen beskytter ikke familiegjenforening særskilt. Men det sentrale her er at den direkte reisen til Norge ble brutt da han valgte å gjøre et lengre opphold i Østerrike.
- (30) Jeg er på denne bakgrunn kommet til, slik også tingretten og lagmannsretten gjorde, at A ikke har "kommet direkte" fra et land hvor hans liv eller frihet er truet. Oppholdet i Østerrike hindret det. Han kan derfor ikke påberope seg den straffefriheten som følger av flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1.
- (31) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (32) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (33) Dommer **Webster:** Likeså.
- (34) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (35) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (36) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: